מז א מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה כב סמג לאוין סה טוש"ע ס"ח סי' שז סעיף ב:

א ב מיי' פ"י מהל' שבת הלכה ז סמג לאוין סה טוש"ע ס"ח סי' שז סעיף ב:

ב ג מיי' שם הלכה ז:

ג ד מיי' שם הלכה ג:

ד ה מיי' שם הל' ו כ סמג שם טוש"ע שם:

מוסף רש"י

אסור להדוקיה. כתוך המכתש כגון משום סחיטה, ואע"ג דאינו מתכוין לשום סחיטה (בבורות כה.), בפסיק רישיה ולא ימות. כאומר אחתוך רגלם בהמה זו בשבת ואינו רוצה שתמות, דכיון דלא אפשר שלא תמות כמתכוין תשיב ליה, וכי אמרינן דבר שאין מתכוין מותר כגון היכי דאפשר ליה בלא איסור, כגון גורר אדם מטה כשלא ופסקל וגלגר שלא יתמיין לעשות חרץ, ואע"ג דאיכא למיתם דיומא עביד חרץ, יין דלא מתכוין לכלי ואפשר לגריגה בלא חרץ, כי עביד נמי חרץ דהוי מלאכה גמורה כל מיתייב, אבל היכי דודאי עביד מודה (שבת לג:) יין דמבדק לה לא אפשר בלא סחיטה (בבורות כה.). בלא גברי. בלא כ' מיין וכו מגן (בבורות כה. לד.)

הדרן עלך שמנה שרצים

מוסף תוספות

א. שהוא מלכלך את הדבר הנבלע בו. תוס' הכל"ש. ב. עד שיכבסנו, וה"ה לכל המשקין חוץ מכים שאינו מלבן. תוס' הכל"ש. ג. דאמרי' בפ' חבית דאסור משום דישה. תוס' הכל"ש. ד. גבי חיה. תוס' הכל"ש. ה. השמן הנבלע בו. תוס' הכל"ש. ו. דהוי דרך שינוף. תוס' ביצה יח. ד"ה מערמת. ז. ויותר מתלכלכים בגדים כשנכנסה בנהר לבושה ממה שמתכבסין. תוס' זמיס לד. ד"ה מקמחה. ח. דהכא לא איפשטיא הך בעיא. תוס' הכל"ש. ט. דר' יהודה. רשב"ם. י. גבי ר' יהודה אומר בודקין אור ארבעה עשר. תוס' הכל"ש.

רבינו חננאל

לטעמיה), לפיכך שנה כל אדם סך כדרכו ואינו מתכוין לרפואה ואם נתרפא נתרפא. ואקשינן למימרא דרב כר' שמעון סביראל ליה דאמר דבר שאין מתכוין מותר, לפיכך פסק הלכה כר' שמעון, והאמרי משמיה דרב האי מסוברייא דנייתא אסור להדוקא ביומא טבא, פי' כגון מוך או כיוצא בו, דבר שסותמין בו פי' החבית, אמר רב אסור לאמץ סתימתו דאתי לידי סחיטה. והנה אע"פ שאינו מתכוין לסחיטה אלא לסתימת פי החבית בלבד, כיון שסוחט אסור דלא כר' שמעון. ושנינן במסוברייא דנייתא אפילו ר' שמעון מודה, כיון דאי איפשר ליה דלא להדוקיה, ודאי מכתחילה סוחט הוא, וכי האי גוונא ר' שמעון מחייב דמודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות, וכבר פירשנוהו למעלה. ואמתי דבר כר' שמעון סביראל ליה והא בהדייא אמר(י') רב הלכה כר' יהודה ושמואל אמר הלכה כר' שמעון. ומשני רב (אמר), הכי אמר רב הלכה כר' שמעון ולאו מטעמיה, דאילו ר' שמעון אע"ג דלא שכיח שרי וכו'. ואע"ג דהא דר"ש סלקא בפרק המקבל בשיטה, דגרסינן התם אמר אביי רשב"ג ור' שמעון ור' ישמעאל

ולטעמא משום דאין אדם מושם לסחטו כיון[א] דע"י סחיטה אינו יכול לנקותו מריחו וזוהרו[ב] גם אין דרך לסחוט בגד לצורך משקה שבו אבל מ"מ אסור לסחוט דמי סחיטו ליה מעלנן הבגד קלת והוי מבכנס או משום מפרק כמו סוחט זיתים ועניבים[ג] כדאמרי' בפרק מפנין (לקמן קכח:)[ד] אם היתה ריחה שמן חביתה מביאה לה בשערה ופרין והא אמי לידי סחיטה אלמא יש סחיטה בשמן ובפרק תולין (לקמן דף קמא). קאמר רבא לא ליהדוק אינם אודא אפומא דשיפא דילמא אתי לידי סחיטה ופי' בקונטר כד של שמן ובפרק טוטל (לקמן דף קמג.) ספוג אם יש לו בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו משום סחיטה[ה] ולהכי אסור להדוקה וא"ת אמאי בפרק בתרא דיומא (דף עז:) הטולן להקביל פני רבו או פני אביו או פני מי שגדול הימנו עובר עד עוקרו במים ואינו מושש ואמר נמי בפ"ב דביצה (דף יח.) גבי עטילת כלים בשבת דגרה שאין לה בגדים מערמת וטובלת בבגדיה ולא גזרינן דילמא אתי לידי סחיטה וי"ל דמעלה שאני אם תאמר היכי שרי התם ליכנס בבגדיה ונדה נמי אין עובלת בבגדיה דילמא שרייתו זהו כיבוסו כדאמרי' בזבחים בפרק דם חטאת (דף לד:) וי"ל דדוקא היכא דאיכא טיפת דם או טינוף אמר שרייתו זהו כיבוסו דבהכי מיירי בפ' דם חטאת ומצא ר"י מוגה בספר היכר דלא אמר שרייתו זהו כיבוסו בדבר שאינו כ"א לכלוך כמו סיפוג בחלונעת וקיטום ידיס במפה[ו] והני שהולכין במים עם הבגדים הוי נמי דרך לכלוך ולא דרך נקיון[ז] ועל מיגוע שלכלך בגדי אמו במי רגליס אין לזרוק עליו מים דשרייתו זהו כיבוסו ושמע ר"י מפי הגאון שהתיר ר"מ [ליטול ידיה] ולקנח ידיה בבגד כיון שהוא דרך לכלוך כדי שתוכל להתפלל ולברך ואין נראה לר"י שהרי היא מתכוונת לטהר הלכלוך ודרך רמיה וליגון הוא זה הקיבוח:

מודה ר"ש בפסיק רישיה. והא דאמר גבי לא ליהדוק אינם אודא אפומא דשיפא דילמא אתי לידי סחיטה ולא הוי פסיק ריסיה יש לחלק דהתם מיירי בכיסוי שאינו בולע כ"כ וגם אינו סותמו כל כך בחוזק שאינו מושש רק שיהא מכוסה אבל הכא שהוא בלא הגיגית בולע הרבה וגם מהדקו בחוזק כדי שלא יפח היין והוי פסיק ריסיה:

ושלש מחלוקות בדבר. אית ספרים דל"ג ליה:

הדרן עלך שמנה שרצים

ואלו קשרים. עניבה לר"מ מהו. וא"מ[ח] אמאי לא פשיט מדתנן לקמן הבל לדי שנפסק לא יהא קושרו אלא עוקדו ומוכח כפ"ק דפסחים (ד' יא.) דהנהו רבנן הייו ר"מ דפריך התם מינה לרבנן[ט] שהם ר"מ' וי"ל דהתם נמי פריך מספק אם הנהו רבנן הם ר"מ כמו שמתפקח כאן: אימור

אסור להדוקיה ביומא טבא בההיא אפילו ר"ש מודה[ט] דאביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות והאמר[ג] רב חייא בר אשי אמר רב הלכה כר' יהודה ורב חנן בר אמי אמר שמואל הלכה כר"ש ורב חייא בר אבין מתני לה בלא גברי רב אמר הלכה כר' יהודה ושמואל אמר הלכה כר"ש אלא אמר רבא[ג] אני וארי שבחבורה תרגימנא ומנו רבי חייא בר אבין הלכה כר"ש ולאו מטעמיה מאי הלכה כר' שמעון ולאו מטעמיה אילימא הלכה כר"ש דשרי ולאו מטעמיה דאילו ר"ש סבר מסי ורב סבר לא מסי וסבר רב לא מסי והא מדקתני בני מלכים סכין על גבי מכותיהן שמן וורד מכלל דמסי אלא הלכה כר"ש דשרי ולאו מטעמיה דאילו ר"ש סבר אף ע"ג דלא שכיח שרי ורב סבר[א] אי שכיח אין ואי לא שכיח לא ובאתרא דרב שכיח משחא דוורדא:

הדרן עלך שמנה שרצים

[ז]**ואלו**[ב] קשרים שחייבין עליהן הגמלין וקשר הספנין[ג] וכשם שהוא חייב על קישורן כך הוא חייב על היתרן ר"מ אומר כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו: **גמ'** מאי קשר הגמלין וקשר הספנין אילימא קטרא דקטרי בזממא וקטרא דקטרי באיסטרידא האי קשר שאינו של קיימא הוא אלא קיטרא דזממא גופיה ודאיסטרידא גופה: ר"מ אומר כל קשר כו': בעי רב אחדבוי[ד] אחוי דמר אחא עניבה לר"מ מהו טעמיה דר"מ משום דיכול להתירו באחת מידיו הוא והא נמי יכול להתירו או דילמא טעמא דר"מ משום דלא מיהדק והא מיהדק תיקו: **מתני'** יש לך קשרין שאין חייבין בקשר הגמלין וכקשר הספנין[ד] קושרת אשה מפתח חלוקה וחוטי סבכה ושל פסקיא ורצועות מנעל וסנדל ונודות יין ושמן וקדירה של בשר ראב"י אומר קושרין לפני הבהמה בשביל שלא תצא: **גמ'** הא גופא קשיא אמרת יש קשרין שאין חייבין עליהן בקשר הגמלין וכקשר הספנין חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא והדר תני קושרת אשה מפתח חלוקה אפילו לכתחילה הכי קאמר[ה] יש קשרין שאין חייבין עליהן בקשר הגמלין וכקשר הספנין ומאי ניהו קיטרא

אסור להדוקיה. בנקב משום סחיטה ואע"ג דלא קא מכוין לסחוט. אלמא לא ס"ל כר"ש בדבר שאין מתכוין: **הלכה כר' יהודה.** בדבר שאין מתכוין דאסור: **גני גברי.** מתני לה לפלוגתא דרב ושמואל בלא אמוראים האומרים משמם אלא הם עצמם נחלקו בה: **תרגימנא.** דלא מיקשי דרב אדרב: **הלכה כר"ש.** דשרי בשמן וורד: **אבל לא מעטמיה.** דאין הטעם כדברי: **דאיתו ר"ש סבר מסי.** ואע"ה שרי דאין לך דמותר לזה ואסור לזה: **מבלל דמסי.** אפי' לת"ק דאי לאו דמסי למאי איצטריך ליה: **אע"ג דלא שכיח.** שמן וורד במקומו של זה הסך ממנו ודמיו יקרים והכל יודעין שאינו סכו אלא לרפואה שרי דכל ישראל בני מלכים הם[ו] ור' יהודה אוסר דמוכחא מילתא ורב נמי כר"י ס"ל דלא במקומו הוא דשרי דשכיח דסכין שמן וורד ולא מוכחא מילתא:

הדרן עלך שמנה שרצים

ואלו קשרים. המעוין בחבות מלאכות דקתני[ז] הקושר והמתיר קשר של קיימא שאינו מתירו לעולם דומיא דקושרי חוטי יריעות הנפסקות: **קשר הגמלין וקשר הספנין.** בגמרא מפרש להו: **כך הוא חייב על היתרן.** כדילפי' בכלל גדול (לעיל דף עד:) מעילדי החלזון שנלרכין לפרקים להתיר קשרי רשתות הקיימות כדי לקלרן או להרחיבן: **שיכול להסירו.** דלא הדקיה: **אין חייבין עליו.** ואפי' עשאו לקיימא: **גמ' וממא.** מנקבין לנקבה בחוטמה ומותנין בה טבעת של רלועה וקושרין אותה ועומדת שם לעולם וכשרולה לקושרה להמה קושר רלועה אלוכה בחוטה טבעת וקושרין בה ופעמים שמתירה: **קטרא דקטרי בזממא.** זהו קשר הרלועות שקושרין בטבעת: **איסטרידא.** גם הוא כמין טבעת שעושין מן עקל או מן רלועה בנקב שבראש הספינה ואותו קשר מתקיים וכשרולה להעמידה קושר רלועה בחוטה טבעת ומעמידה בה וכשרולה להתיר מתיר הרלועה ונוטלה: **קטרא דקטרי באסטרידא.** קשר רלועה האלוכה: **עיניה.** ומהדקה שפיר לר"מ מהו: **מתני' יש לך קשרין שאין חייבין עליהן.** חטאת כמו שחייבין על קשר הגמלין אלא פטור אבל אסור וגמרא מפרש הי מינהו: **מפתח חלוקה.** כמו שיש לגלחים כעין לשונות לכאן ולכאן וקושרים של ימין בכתף שמאל ושל שמאל בכתף ימין לכיון לכל יומא שרו ליה לא דמי מידי לקשר של קיימא ומותר לכתחילה: **סבכה.** קוייפ"ה: **ושל פסקיא.** אזור רחב וחוטין תלוין ברלאשו לקושרו בהן וקורין פינדנ"ך: **ונודות יין.** של עור שכופפין פיהם וקושרין: **וקדרה של בשר.** פעמים שקושרין בגד לפיה: **קושרין כפני הבהמה.** תבל ברוחב הפתח: **גמ'** קיטרא

ארוך שמושכין בו הגמל, והוא קיטרא דקטרין בזממא. **איסתדירא** הוא אסקריא דספינתא, והוא התורן, וקטרין ביה חבל והוא קשר של קיימא. והדר קטרי בההוא איסתדירא חבל אחר דעיילה ביה ניגרי מושכי הקלע כשבאין להרימו על הספינה כדי שתסכ. והוא קטרא דקטרי באיסתדירא. **בעי רב אחדבוי מדאחה,** פי' מדאחה, שם מקום ידוע, מתא דאחא. פי' ענינה כדבענין למימר

ו) נראה דל"ל לעטמיה דס"ל דדבר שאינו מתכוין מותר לפיכך וכו'. ז) עיין ענין ערך סבר ה'.

ו) לעיל עה. קנ. לקמן קח. קכ: קלג. קמג. סוכה לג: כמובות ו. כמובות כה. [ביצה נו.], ז) [כמובות כה. לד.], ח) [קידושין מח: סנהדרין מ: כ"ב פח.], ד) [כמאנה שבמשניות וכן בפי' הרב והרמב"ם שם] אלון], ט) כ"מ דמן אחא פי' שם מקום, י) [לעיל סז.], יא) [לעיל עב.],

לעזי רש"י

קרים"א. שבים עשוי רשת. פינדנ"ך. שרוכים להידוק, כתפיות.

רבינו חננאל (המשך)

ור"ע כולהו סביראל להו כל ישראל בני מלכים ולית הלכתא כחד מינייהו, ה"מ בהא סברא בלחוד דקם ליה בהדייהו, אבל דבר שאין מתכוין בהדיא קי"ל דהילכתא כוותיה. הילכך אע"ג דשמן וורד מסי, אם סך הוא כדרכו ואינו מתכוין לרפואה, אע"ג שמתרפא בין בדוכתא דשכיח שמן ורד בין בדוכתא דלא שכיח [שרץ]. פי' מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות, כל היכא דעביד מידעם בשבת, דאיפשר שיבא לידי איסור, ולא מיכוון לההוא איסורא שרי למיעבד ההוא עבידתא, ולא אסרינן ליה גזירה שלא יבא לידי אותו איסור. והוא כגון הגורר מיטה כסא וספסל, דאפשר לעשות בגרירתו לתן חריץ ואפשר לגרדן ברפיון בלא עשיית חריץ [סבר ר' שמעון כיון שאינו מתכוין לעשות חריץ] אע"פ שנעשה מותר. אבל כגון האומר כותחי לחתוך ראש זה הענף להאכילו לכלב ואין כותחי להמיתו, כגון זה מודה ר"ש שחייב, שאי אפשר לו לחתוך ראש הענף אלא עד שימיתהו. וכן המתקנה בספוג שאין לו עור בית אחיזה, עתה אם יאמר כותחי להתקנה, ואין כותחי לסחוט נחיזתו לו, והלא אי אפשר לאדם להתקנה בספוג שאין לו עור בית אחיזה ולא יסחוט. כגון זה אומרים מי איכא דפסיק רישיה ולא ימות. וכן דאמסוברייא דנייתא. פי' נזייתא, כדות של יין או של שכר. מסוברייא הוא הנקב העשוי להוציא בו יין בזמן שהיין שותת וירצא, אם בא אדם לסתמו ולהדקו ואומר למנע שפיכות היין אני מתכוון (נתכוונתי) ולא לסתום הפתח, בהא קאמר רב מודה ר' שמעון. וכן לענין נר שהוא אחורי הדלת, וחניא פותח ונועל ואם כבתה כבתה. דאמרינן דלייט (לקמן קכ) רב עלה דכיון דהמקום דחוק הוא אי אפשר לפתוח ולנעול אלא אם יכבה, ובענין הזה מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות. וכבר פירשנו כל דבר שאינו מתכוון מותר. הדרן

עלך שמונה שרצים

פרק חמשה עשר: ואלו קשרין שחייבין עליהן קשר הגמלים כו'. קשר גמלים, קטרא. אסיקנא קיטרא דזממא גופיה. פי' נקבין לחוטמה דגמל ומחתין ביה יתר וקטרין ביה אפסר קטן והיינו זממא וקשר של קיימא הוא, ובתר כן קטרי בההוא אפסר חבל

קיטרא דקיטרי בזממא. רצועה מרוכה שמכניסין בטבעת אסור לכתחילה לקושרה שם מפני שפעמים שמניח שם שנוע או שבועיים וקושר ומתיר רגש אחמד שנתון בימד או בעמוד שאסור בו האנקה והגמל: **פרפי דשי.** שמי פתחים היינו אותן לשונות והויין זו למעלה וזו למטה זו ליומין וזו לשמאל ואם אינה מתרת אלא האחד יכולה לפושטה ולונגשה בדוחק: **מהו דתימא חדא מיניייהו בטולי מבטיל לה.** ותיהוי קשר של קיימת וכיון דלא ידעי הי מיניייהו תרווייהו ליתסרו קא משמע לן: **פשיטא.** דהא כל יומי שריא לה: **דרויחא.** לא דחקתו בראשה אלא קושרתו בריוח שיכולה לחולצה מרשה כשהיא קשורה: **מהו דתימא מישלף שלפא לה.** מרשה הכי והוה לה קשר של קיימת: **תייסר על שערה.** שמא תוליא בדוחק ותינתק שערה. ודפסקינן נמי איכא לשנויי כה"ג מהו דתימא מתמא ליה דרך רגלה ויולאה קמ"ל דלא עבדה הכי משום נייעותא: **בדאושכפי.** בקשר שהאושכף עושה כשתוחב הרצועה במנעל קושר קשר מתוכו אלא תוכל לצאת והוא קיים לעולם: **בדרבנן.** כשקושרים שביב רגלים אין קושרין בדוחק שפעמים שחוללו כשהוא קשור ומעלו כשהוא קשור ומיהו קשר של קיימת לא הוי שבשעת הטיט מתירין אותו וקושרין אותו בדוחק אלא ידבק בטיט ושמנו מרגליו: **בדבני מחוזא.** שהם רחבי לבב ומקפידים על לבושיהן ועליהן להיות מכווין וקושרין אותו בדוחק ולרץ להתירו עדרגת: **בדטייעי דקטרי אושכפי.** בשבלים של ישמעאלים שוחרים שהאושכפים קושרים בהן הרצועות בקשר קבוע: **בדחומרתא דקטרי איגיסו.** אלו שבלים של אחר אגיסים שאין לרצועות קבועות בהן ע"י אומן אלא הם עצמן קושרין אותם בחומרתא בעצמה וקושרין ומתירין ופעמים שמתקיים שבת או חדש: **דנפקי בי פרי.** ולרץ כל אחד ואחד לקשור לפי רגלו הלכך בכל יום קושרו ומתירו: **כה"ג.** שאני מתירו עכשיו ונועל בני ושבת היתה: **השתא פטור אבל אסור הוה קשיא לי.** אמאי אסור: **מ"ט.** קשיא לך: **א"ל משום דבחול נמי.** אני מתירו בכל יום וקושרו התיקון לפי רגלו: **אי הכי מוסר לכתחילה.** ומעיקרא שבר הלא רגיל למעבד הכי וקטרא דאושכפי הוה שרגיל להיות קבוע: **איפסיק רצועה דסנדליה.** ונפל הסנדל מרגלו שע"י הרצועה הוא עומד. שהסנדל פתוח מעל גביו ולדליו של עץ או של עור שלוק וקשה והרצועות נקשרות על גב הרגל ומעמידות אותו: **שקול גמי לה דחזי למאכל בהמה.** דלאוי לטלטול: **וכרוך.** במקום הרצועה ונועלו עד שתבטל: **אכיי הוה קאי קמיה דרב יוסף.** בחלר: **שבקיה.** במקום שנפל מרגלך ולא תטלנו בידך להגיעו: **ומ"ש מדר' ירמיה.** דשרא ליה ר' אבהו לנועלו ע"י גמי: **הפס.** בכרמלית כגון בקעה לא הוה מינטר: **והא מנא הוא.** ואמאי אסור לטלטלו והא עדיין מוכת מעגל עליו: **דאי בעינא הפיכנא מימין לשמאל.** שהסנדל יש לו שתי תרסיות והן של עור מקום קביעות הרצועות אחת מבחוץ ואחת מבפנים לבין שני רגלים כעין שיש למנעלים שלנו וכשנפסק הפנימי לאוי הוא לתקנו ואע"ג שתיקונו ניכר וגנאי הוא מיהו לבד פיגם לא מיתחזי וכשנפסקה חיצונה אינו הגון שוב לתקנו. והך דאמרי חיצונה איפסיק משום הכי שריא לה יוסף רב יוסף אפילו לטלטולו וא"ל אביי והא אמרי מנא הוא דהפיכנא ליה לרגל אחרת ומגלגת החיצונה פנימית: **א"ל מדקא מפרק רבי יוחנן.** למילתיה דר"י לקמן ומפרק לה: **ש"מ הלכה כר"י.** דאמר משנפסקה החיצונה לאו מנא הוא: **אוזיו.** שכלפי גב הרגל שאוחזו בהן כשנועלו: **תרסיוהי.** מקום קביעות הרצועות: **הכף.** שוי"ל בלע"ז שתתא פרסות הרגל: **עטור.** דתו לא מתקני ליה ואי"ג מתקני ליה מדוש הוא והשתא מיהא בטיל ליה: (ג) **ומא.** לא פרחה עומאה מעליו דאמרי מנא הוא ואפילו נפסקה החיצונה דאי בעי מפיך ליה מיימן לשמאל ומגלגת חיצונה נעשית פנימית: **ואמר עולא גרסי': אגיגיא דמקן.** מהני תנאי א"ר יוחנן דאמי דסכירא ליה לענין טלטולו שבת אבל לענין חליצה מודה לבר פלוגתיה: **אגיגיא דרבנן.** אשמעינן רבי יוחנן דאי היכי דלענין עומאה משום ליה מנא לענין שבת נמי מנא הוא אבל לחליצה לאו מנא הוא ואינו כשר לחליצה והא אין תנן חלצה בסנדל של שמאל בימין שהחליצה ברגל ימיני ואם נעל בו סנדל שמאל וחלצה כשר ואי נפסקה חיצונה דסנדל של שמאל אמאי לא הוה כשר לחלוץ הוא"ל ובעלמא סנדל הוא משום דחזי להפוכי ה"נ חזי להפוכי: **אגיגיא דר"י.** אמרה ר' יוחנן למילתיה ולאשמעינן דאחליצה מודה ר"י דמנא הוא כגון שנפסקה חיצונה של שמאל בימין חליצתה כשירה: **ואמר עולא גרסי': אגיגיא דמקן.** מהני תנאי א"ר יוחנן דאמי דסכירא ליה לענין טלטולו שבת אבל לענין חליצה פלוגתיה: **אגיגיא דרבנן.** אשמעינן רבי יוחנן דאי היכי דלענין עומאה ס"ל לענין טלטולו שבת אבל לענין חליצה מודה לבר פלוגתיה: **אגיגיא דמקן.** מהני תנאי א"ר יוחנן דאמי דסכירא ליה לענין עומאה משום ליה מנא לענין שבת נמי מנא הוא אבל לחליצה לאו מנא הוא ואינו כשר לחליצה והא אין תנן חלצה בסנדל של שמאל בימין שהחליצה ברגל ימיני ואם נעל בו סנדל שמאל וחלצה כשר ואי נפסקה חיצונה דסנדל של שמאל אמאי לא הוה כשר לחלוץ הוא"ל ובעלמא סנדל הוא משום דחזי להפוכי ה"נ חזי להפוכי: **אגיגיא דר"י.** אמרה ר' יוחנן למילתיה ולאשמעינן דאחליצה מודה ר"י דמנא הוא כגון שנפסקה חיצונה של שמאל בימין חליצתה כשרה. אלא כי קאמר ר' יוחנן אבל לא לחליצה אליבא דר' יהודה דסבר בפסיקת אזן החיצונה יצא מתורת כלי לגמרי, ולענין שבת ולענין טומאה מודה ליה ר' יוחנן לר' יהודה דסבר לה כותיה, אבל לא לחליצה דסבר ר' יוחנן לחליצה כלי כשר הוא, ומדתנן חלצה בשל שמאל בימין חליצתה כשירה. **דתניא** אימור דאמור רבנן חלצה בשל שמאל בימין כשר, דבמקומו כלי מעליא הוא. כלומר ברגלו השמאל סנדל מעולה הוא. אבל הכא שנפסקה אזנו החיצונה (דילמא אליבא דרבנן קא) בלבד) הרי באותה המרוצעא תפילין מכניסן זוג זוג ובשעה הסכנה מכסן והולך לו, בד"א בסכנת גרים, אבל בסכנת לסטין מולינן פחות פחות מד' אמות. **ודחו** אלו הדברים, ולא עמדה כדרך שאמרנו, כי לענין טומאה ושבת וחליצה יש ביניהן הפרש, לא אליבא דרבנן ולא אליבא דרבי יהודה. והדרנן לתירוצא דלמילתיה דר' יוחנן אליבא דר' יהודה דאמר בפסיקת אזן החיצונה כלומר תורת כלי בחליצה כתורת כלי בענין שבת ובטומאה, ואליבא דרבי יהודה דאמר בפסיקת אזן החיצונה בלבד הוא יוצא מתורת כלי.

אימור דאמרי' חליצתה כשרה היכא דלמילתיה מנא הוא. והא דלא מוקים לה אליבא דרבנן אבל לא לחליצה משום דלמילתיה דהייטו בשמאל לאו מנא הוא[א] היינו טעמא משום דכיון דמנא הוא לדידהו לשבת וטומאה[ב] אף על גב דלמילתיה לאו מנא הוא כשר לחליצה כיון דבל שמאל בימין חליצתה כשרה[ג] אבל לר' יהודה דלמילתיה לאו מנא הוא ולמידי אחריתא נמי לאו מנא הוא מסתבר דלאו מנא הוא לחליצה:

סנדל

קיטרא דקטרי בזממא וקיטרא דקטרי באיסטרידא חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא ויש שמותרין לכתחילה ומאי ניהו קושרת מפתחי חלוקה: מפתח חלוקה: פשיטא לא צריכא דאית ליה תרי דשי מהו דתימא חדא מיניייהו בטולי מבטיל קא משמע לן: וחוטי סבכה: פשיטא לא צריכא דרויחא לה מהו דתימא מישלף שלפא לה קא משמע לן דאשה חסה על שערה ומישרא שריא לה: ורצועות מנעל וסנדל: איתמר התיר רצועות מנעל וסנדל תני חדא חייב חטאת ותניא אידך פטור אבל אסור ותניא אידך מותר לכתחילה קשיא מנעל אמנעל קשיא סנדל אסנדל מנעל אמנעל לא קשיא הא דקתני חייב חטאת בדאושכפי פטור אבל אסור בדרבנן מותר לכתחילה בדבני מחוזא סנדל אסנדל לא קשיא הא דקתני חייב חטאת בדטייעי דקטרי אושכפי פטור אבל אסור בדחומרתא דקטרי אינהו מותר לכתחילה בסנדל דנפקי ביה בי תרי כדרב יהודה דרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא הוה ליה ההוא זוגא דסנדלי זמנין דנפיק ביה איהו זימנין נפיק ביה ינוקיה אתא לקמיה דאביי א"ל כה"ג מאי א"ל חייב חטאת א"ל השתא פטור אבל אסור קא קשיא לי חייב חטאת קאמרת לי מאי טעמא א"ל משום דבחול נמי זימנין נפיקנא ביה אנא זימנין נפיק ביה ינוקא א"ל אי הכי מותר לכתחילה [א]רבי ירמיה הוה קאזיל בתריה דר' אבהו בכרמלית איפסיק (ו) רצועה דסנדליה אמר ליה מאי ניעבד לה א"ל שקול גמי לה דחזי למאכל בהמה וכרוך עילויה אביי [ב]הוה קאי קמיה דרב יוסף איפסיק ליה רצועה אמר ליה מאי איעביד ליה א"ל שבקיה מאי שנא מדרבי ירמיה [ג]התם לא מינטר הכא מינטר והא מנא הוא דאי בעינא הפיכנא ליה מימין לשמאל א"ל מדקמתרץ רבי יוחנן אליבא דרבי יהודה [ד]ש"מ הלכה כרבי יהודה מאי היא [ה]דתניא [ו]סנדל שנפסקו שתי אזניו או שתי תרסיותיו או שניטל כל הכף שלו טהור אחת מאזניו או אחת מתרסיותיו [ז]או שניטל רוב הכף שלו טמא ר' יהודה אומר נפסקה פנימית טמא החיצונה טהור ואמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כמחלוקת לענין טומאה כך מחלוקת לענין שבת אבל לא לענין חליצה והוינן בה [ר' יוחנן] אליבא דמאן אילימא אליבא דרבנן מדלענין טומאה מנא הוי לענין שבת נמי מנא הוי אבל לא לחליצה דלאו מנא הוא [ח]והתנן [ט]חלצה של שמאל בימין חליצתה כשרה ואלא אליבא דרבי יהודה [י]מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא אבל לא לחליצה דמנא הוא אימר דאמרי' חלצה של שמאל בימין חליצת' כשרה היכא דלמילתי' מנא הוא הכא למילתיה לאו מנא הוא דהא אמר ר' יהודה נפסקה החיצונה טהור אלמא לאו מנא הוא לעולם אליבא דר' יהודה אימא וכן לחליצה והא קמשמע לן דכי אמרינן חלצה של שמאל בשל ימין חליצתה כשרה היכא דלמילתיה

רבינו חננאל

לקמן, **ואסיקנא** האי קטרא דקטרי בזממא דקטרי באיסטרידא חיובא ליכא איסורא מיהא איכא, אבל פתחתי חלוק אע"פ דאית ליה תרתי דשי, כי היכי דאית השתא למני, שרי למיקטרינהו לתרוייהו ולא אמרינן דחדא מיניהו בטולי בטלה אלא תרוייהו שרי למיקטרינהו. פי' פסיקיא, חגרה, כדמתרגמינן [שמ"ה ג] ותחת חגורה נקפה [ואתרא דהוו אסרן פסקיא], והוא המיין של נשים. פי' סבכה, וקאיה [נ"א: וקאזה] בלשון ערבי. שרי למקטר בהנהו חוטי שערה דמשרה הוא דשריה ליה ולא (שיפה להו מינתו) [שלפה להו מישלף]. **רצועות** מנעל וסנדל אית בהו ג' בבי. קיטרי דקטרי [לה] אושכפי לחהדא רצועה במנעל עצמו, המתירה חייב חטאת. והני רצועות הנמשכות מגופו של מנעל, שקושרין אותו על הרגל ועל השוק אחר שנועלין המנעל, הגך מותר לכתחילה לקשרן ולהתירן, וזהו דבני מחוזא, (והן) [וכן] נמי קשר חיצון של רצועות שהוא למעלה מן השוק ומן הרגל, אם מעיקרא קשרן לשום כך הרצען, קשר של קיימא, שכשנועל ההוא מנעל מכניס רגליו באותן הרצועות ואינו מתירן כל עיקר, ההוא נמי [אם] (ה)מתירו חייב עליו חטאת. אבל זה הקשר החיצון שלא קשרו האומן, אלא כל אדם קושרו כי היכי דניחא ליה מרווח או צר, (או) כגון מסאני דרבנן שכל אחד מעמידו על חפצו, כד רויח (למיסם) [למיהב] ולמישלף בניחותא, כגון זה המתירו פטור, שהרי מעשה הדיוט הוא. אבל אסור להתירו לכתחילה (דהוא) [דהא] קא מוקים ליה על חפצו וקשרו כמין קשר של קיימא, לפי שאין דעתו להתירו ולשנותו. ומסאני דבני מחוזא דעבידן להתירן ולקשרן בכל זמן דכד בעי למרהט שרי ליה וקמיע [נ"א: וקמיט] ליה, וכד בעי לסגויי בניחותא כי הילוכן דרבנן מרפי ליה, כי הא גוונא מותר להתירו לכתחילה. **וסנדל** כי הלין אנפין אית ביה. סנדל דטייעי כגון קצת האי דקרו ליה השתא אסטומא, דעביד ליה לפי מידת אסתוארא דכרעיה, וקשר ליה קיטורא מעליא, אם התירו חייב חטאת. דדחומרתא, פי' מכנפין כולהי רצועות ומעיילין בחומרתא דכד בעי מעיין והדר קטיר מאבראי דחומרתא, וכד בעי מרווח, כגון האי פטור אבל אסור. וסנדל המוכן לשנים דחומרתא דכד בעי האי למסיימה מרווח ליה, וכד בעי אחרינא למסיימה קמיט ליה, ודאי הני לא קטרי [ליה] קשר של קיימא מעיקרא, דניח ליה להתירו

הגהות הב"ח

(ו) גמ' רבי ירמיה כו' לפיפסק ליה לוטעה: (ג) רש"י ד"ה טמא לא נ"ל קודם ד"ה טהור דמו לא:

רבינו חננאל

איגיסו. כגון הרגל שאוחזו בהן כשנועלו: **תרסיוהי.** מקום קביעות הרצועות: **הכף.** שוי"ל בלע"ז שתתא פרסות הרגל: **עטור.** דתו לא מתקני ליה ואי"ג מתקני ליה מדוש הוא והשתא מיהא בטיל ליה: (ג) **ומא.** לא פרחה עומאה מעליו דאמרי מנא הוא ואפילו נפסקה חיצונה דאי בעי מפיך ליה מיימן לשמאל ומגלגת חיצונה נעשית פנימית: **ואמר עולא גרסי': אגיגיא דמקן.** מהני תנאי א"ר יוחנן דאמי דסכירא ליה לענין טלטולו שבת אבל לענין חליצה מודה לבר פלוגתיה: **אגיגיא דרבנן.** אשמעינן רבי יוחנן דאי היכי דלענין עומאה ס"ל לענין טלטולו שבת אבל לענין חליצה מודה לבר פלוגתיה: **אגיגיא דמקן.** מהני תנאי א"ר יוחנן דאמי דסכירא ליה לענין עומאה משום ליה מנא לענין שבת נמי מנא הוא אבל לחליצה לאו מנא הוא ואינו כשר לחליצה והא אין תנן חלצה בסנדל של שמאל בימין שהחליצה ברגל ימיני ואם נעל בו סנדל שמאל וחלצה כשר ואי נפסקה חיצונה דסנדל של שמאל אמאי לא הוה כשר לחלוץ הוא"ל ובעלמא סנדל הוא משום דחזי להפוכי ה"נ חזי להפוכי: **אגיגיא דר"י.** אמרה ר' יוחנן למילתיה ולאשמעינן דאחליצה מודה ר"י דמנא הוא כגון שנפסקה חיצונה של שמאל בימין חליצתה כשרה. **ודחו** אלו הדברים, ולא עמדה כדרך שאמרנו, כי לענין טומאה ושבת וחליצה יש ביניהן הפרש, לא אליבא דרבנן ולא אליבא דרבי יהודה. והדרנן לתירוצא דלמילתיה דר' יוחנן אליבא דר' יהודה דאמר בפסיקת אזן החיצונה בלבד הוא יוצא מתורת כלי.

רבינו חננאל (המשך)

הוא אמאי אסור לטלטוליה. ואמר ליה רב יוסף מדמתרץ ר' יוחנן אליבא דר' יהודה דכד מפסיק סנדל אע"ג דאפשר להפוכיה לאו מנא הוא, ש"מ דהלכתא כר' יהודה. **מאי** דר' יהודה דתניא סנדל שנפסקה אחת מאזנא או אחת מתרסיותיו או שניטל כל הכף טמא. ב' אזניו או ב' תרסיותיו או שניטל רוב הכף טהור. ר' יהודה אומר נפסקה הפנימית טמא, החיצונה טהור. פירוש קסבר ר' יהודה אע"פ שלא נפסקה אלא האזון החצונה של סנדל בלבד, נפיק ליה מתורת כלי וטהור. וה"ק סבר אם נפסק אחת מאזניו או אחת מתרסיותיו עדיין כלי הוא, אינו יוצא מתורת כלי עד שיפסקו שתיהן. ולר' יהודה כיון שנפסק האזון החיצונה כבר יצא מתורת כלי וטהור הוא. ואע"פ שיכול להפכו לזה הסנדל ברגלו האחרת ולשום האזון החיצונה פנימית, וקמתרץ ר' יוחנן אליבא דר' יהודה דאמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנא אמר ר' יוחנן, כמחלוקת לטומאה כך מחלוקת לענין שבת אבל לא לחליצה. פי' כל דהוא כלי לקבל טומאה, גם הוא כלי לינטל בשבת, וכל שיצא מתורת כלי לענין טומאה, אף יצא מתורת כלי לענין שבת ואינו ניטל, ומשום הכי אצרכיה רב יוסף למישבקיה ודלא לטלטוליה בשבת. **והיכי** מתרץ דר' יוחנן אליבא דר' יהודה דקתני ר' יוחנן אבל לא לחליצה, והוי בה רבא אליבא דמאן דאמר ר' יוחנן אבל לא לחליצה, אילימא אליבא [דרבנן] דסברי בפסיקת אזן אחת לא נפיק מתורת כלי, ואמר ר' יוחנן כי לא נפיק מתורת כלי אליבא דרבנן לא לענין טומאה ולא לענין שבת, אבל לענין חליצה אינו כשר ולאו ככלי הוא. והא לדברי הכל אם נפסקה האזון הפנימית כלי גמור הוא, ואי מיפסקא החיצונה מהפך ליה לסנדל ומשוי ליה פנימית. ותנינן בהדיא לענין חליצת דאי אפיך לסנדל של שמאל בימין וחלץ כשר, דתנן חלצה בשל שמאל בימין חליצתה כשרה. אלא כי קאמר ר' יוחנן אבל לא לחליצה אליבא דר' יהודה דסבר בפסיקת אזן החיצונה יצא מתורת כלי לגמרי, ולענין שבת ולענין טומאה מודה ליה ר' יוחנן לר' יהודה דסבר לה כותיה, אבל לא לחליצה דסבר ר' יוחנן לחליצה כלי כשר הוא, ומדתנן חלצה בשל שמאל בימין חליצתה כשירה. **דתניא** אימור דאמור רבנן חלצה בשל שמאל בימין כשר, דבמקומו כלי מעליא הוא. כלומר ברגלו השמאל סנדל מעולה הוא. אבל הכא שנפסקה אזנו החיצונה (דילמא אליבא דרבנן קא) בלבד) הרי באותה המרוצעא תפילין מכניסן זוג זוג ובשעה הסכנה מכסן והולך לו, בד"א בסכנת גרים, אבל בסכנת לסטין מולינן פחות פחות מד' אמות. **ודחו** אלו הדברים, ולא עמדה כדרך שאמרנו, כי לענין טומאה ושבת וחליצה יש ביניהן הפרש, לא אליבא דרבנן ולא אליבא דרבי יהודה. והדרנן לתירוצא דלמילתיה דר' יוחנן אליבא דר' יהודה דאמר בפסיקת אזן החיצונה בלבד הוא יוצא מתורת כלי.

מוסף תוספות

א. אלא משום דאמרי' מיגו דמצי לאפוכי משמאל לימין הוי מנא, וא"כ לרבנן נמי נימא דלאו מנא הוא לחליצה. דמכ"ן. ב. משום דאי בעי מהפך ליה משמאל לימין. דמכ"ן. ג. כ"ש בזה שכל עצמו אינו קרוי סנדל אלא מפני שעומד להתהפך ולמהוי של ימין. דמכ"ן. טפי קרינן ביה מנעל של ימין. מי' הכ"ן.

לעזי רש"י

שול"א. סוליה.

נר מצוה

ה א ב ג מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע ס"ח סי' שח סעיף טו:
ו ד ה מיי' פ"ז מהלכות כלים הלכה יב יג וסכ"ד הלכה ד:
ז ו מיי' פ"ד מהל' יבום הלכה יט סמג עשין כה טוש"ע אה"ע סי' קסט סעיף כב בהג"ה:

מוסף תוספות

לסנדל של שמאל בימין וחלץ כשר, דתנן חלצה בשל שמאל בימין חליצתה כשרה. אלא כי קאמר ר' יוחנן אבל לא לחליצה אליבא דר' יהודה דסבר בפסיקת אזן החיצונה יצא מתורת כלי לגמרי, ולענין שבת ולענין טומאה מודה ליה ר' יוחנן לר' יהודה דסבר לה כותיה, אבל לא לחליצה דסבר ר' יוחנן לחליצה כלי כשר הוא, ומדתנן חלצה בשל שמאל בימין חליצתה כשירה. **דתניא** אימור דאמור רבנן חלצה בשל שמאל בימין כשר, דבמקומו כלי מעליא הוא. כלומר ברגלו השמאל סנדל מעולה הוא. אבל הכא שנפסקה אזנו החיצונה (דילמא אליבא דרבנן קא) בלבד) הרי באותה המרוצעא תפילין מכניסן זוג זוג ובשעה הסכנה מכסן והולך לו, בד"א בסכנת גרים, אבל בסכנת לסטין מולינן פחות פחות מד' אמות. **ודחו** אלו הדברים, ולא עמדה כדרך שאמרנו, כי לענין טומאה ושבת וחליצה יש ביניהן הפרש, לא אליבא דרבנן ולא אליבא דרבי יהודה. והדרנן לתירוצא דלמילתיה דר' יוחנן אליבא דר' יהודה דאמר בפסיקת אזן החיצונה בלבד הוא יוצא מתורת כלי.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

קיב: ואלו קשרים פרק חמשה עשר שבת

סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה כו'. פירש בקונטרס דהוא הדין לא תיקנה טמא מדרס[א] אלא כשנפסקה פרחה לה טומאה מן הלא הדה לה והדין עמו דלא מלינו טומאה (ב) אלא בכלי מתכות ולעיל נמי אמרי' ניטלה אחת מאזניו ואחת מתרסיותיו טמא והא דנקט ותיקנה פירש בקונטרס דנקט משום סיפא דלמשמעינן דאע"ג דתיקנה כי נפסקה שניה טהור מן המדרס[ב] אבל משום דקמיי' סיפא אבל טמא מגע מדרס לא נקט ותיקנה ונפסקה שניה טמא מגע מדרס כדפי' בקונטר' משום דעדיין כלי הוא לגמשתמשי ביה שמא תאחריא ותקנה דתנן בהדיא בסיפא דהך משנה במסכת כלים בפ' כ"ו (משנה ד) לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנפסקה שניה טהור ורש"י בעצמו חזר בו והגיה אבל טמא במגע מדרס[ג] (ג) דעדיין כלי הוא וחזי למילתיה דהא אתקנה לראשונה והשתא נקט בריש דוקא ותיקנה דלא לא תיקנה כי נפסקה שניה אינו טמא אפילו מגע מדרס דבקתני סיפא בהדיא ואגב דנקט בריש ותיקנה נקט נמי בסיפא: **אבל טמא מגע מדרס.** הקשה ה"ר שמעון אמאי טמא מגע מדרס[ד] הא שבע לה טומאה[ה] ונכתוקמן רבה (מנחות כד.) בעי רבא גבי עשרון שחלקו[ו] מי אמרינן שבע לה טומאה או לאו[ז] וליכא למימר כיון שדרס עליו הזב ברגלו יקף דבא לו מדרס ומגע (ח) מדרס יחד דבכא אחת לא אמרינן שבע לה טומאה כדמוכח בהוקמן רבה (נ"ז סט) א"כ איכא פנים חדשות למגע מדרס כמו למדרס אלא על כרחך אחר שנטלה הראשונה ומיתקנה בא לו מגע מדרס כמו שפירש בקונט' שנוגע בעצמו ואם כן נימא דשבע לה טומאה ולפי' הקונט' קמא ניחא דאפילו נפסקו שתי אזניו טמא מגע מדרס ומפרש ה"ר שמעון דלא אמרינן שבע לה טומאה כשהטומאה באה לו מגופו[ח] כמו הכא שנטומאת מגע באה לו שנוגע בעצמו כדפי' בקונטרס ולפירושו אתיא כדברי מאיר דאמר טומאת בית הספרים מטמא דמה שנוגע בעצמו[ט] טומאת בית הספרים היא[י] וחזו דוחק דבפ' בהמה המקשה (חולין דף עב.) ובפ' העור והרוטב (שם דף קכט.) פריך בפשיטות טומאת בית הספרים היא משמע דלא קי"ל כר"מ ובפרק שני דעירובין (דף כד.) פירש בקונטרס[יא] דבשעת פרישתו דאוזן[יב] כמו הכא מצאנו ואין נראה דבפרק בהמה המקשה (חולין דף עב.) אמרינן דבעינן[יג] דבאות גדול[יד] ונראה לר"י[טו] כשמיקן אחן לאשונה באה לו לאחן טומאת מדרס ומגע מדרס יחד[טז] והסנדל בטל לאחן דאי אפשר להיות טומאה לזה בלא זה:

נפלון וניתני בדידה בד"א. קשה לר"י אדפריך ניפלוג וניתני בדידה מיקשי ליה גופה (דבריתא) אמאי טמא מגע מדרס הלא כיון שנפסקה המיצונה בטל לה הטומאה כלי ואומר ר"י דהוה בכלל קושיית הש"ס דניפלוג וניתני בדידה ומסיקא דעדיון דטמא מגע מדרס אינו אמת: **עד שהשלימו למוציא רמון מהו.** והא דתנן במסכת כלים (פי"ז מ"ד) רימונים שאמרו שלשה אחוזים זה בזה[יז] לא שהשיעור בשלשה רימונים אלא מפרש מה שאמר למעלה הרימון לא גדול ולא קטן אלא ביטוי וקאמר דהיינו ביטוי שלשה האחוזים זה בזה וגדילים יחד אבל הרימונים הגדילים אחד אחד לו שנים הם גדולים ואותן שגדילים אדבעה יחד הם קטנים[יח] (כלים פי"ח משנה ו) מטה שהיתה טומאה מדרס נשברה אדוכה ותיקנה טומאה מדרס ותקנה טהורה מן המדרס אבל טמא מגע מדרס אם לא הספיק לתקן את הראשונה כו'.

לא צריכא דאית לה שלאבא. לא גרסינן דלית לה תרי שלאבי דלמה לריך לתרי שלאבי כיון שיש לו פתח: כלל

רבי שנית לנו סנדל. תמוה לה"ר אלתן אמאי לא מייתי הכיא סייעתא דמטה דמתניה מקמי הך (כלים פי"ח משנה ו) מטה שהיתה טומאה מדרס נשברה אדוכה ותיקנה טומאה מדרס ותקנה טהורה מן המדרס אבל טמא מגע מדרס אם לא הספיק לתקן את הראשונה כו':

ח א מיי' פ"ז מהל' כלים הלכה יב:
ט ב ג מיי' פ"ו מהל' כלים הלכה ב:
י ד ה מיי' פ"א מהלכות שבת הל' ג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שח סעיף ו:

לעזי רש"י

ברצו"ן (ברוצו"ן). דרבוביה.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

מוסף תוספות

א. דהא קיימא שניה. ריטב"א. ב. דאע"ג דכי נפסקה שניה הא קיימא ראשונה שכבר תקנה, אפ"ה טהור, דפנ"ח באו לכאן כדלקמן, ואי נפסקה שניה קודם תיקון ראשונה, פשיטא דטהור. ריטב"א. ג. והוי ראשון לטומאה. רש"י. ד. כיון שהיה אב הטומאה. ריטב"א. ה. [ו]כיון דשבע לי' טומאה חמורה, אינו מקבל טומאה קלה. ריטב"א. ז. ונטמא אחד מהם והניחם בביסא וחזר טבר"י ונגע באותו הטמא אי מהני למטריי החצי הטהור או לא. תוס' רא"ש. ז. ולא פשטוה מהא דלא אמרינן שבע לי' טומאה. ריטב"א. ח. [ד]אלימא למיחל טפי מטומאה דאתיא ליה מעלמא. רשב"א. ט. שחלקו נוגעים זב"ז במקום חבורה. ריטב"א. י. דר' יוסי פליג עליה החם. תוס' הרא"ש. י"א. דמגע מדרס דהכא היינו משום. ריטב"א. י"ב. שמתבטל ממנו טומאת מדרס. ריטב"א. י"ג. (כשנשארה שם טומאה חמורה כגון בגד קטן. ריטב"א. י"ד. אבל הכא דפרחה לה טומאת מדרס מכוליה מנעל מהיכן מקבל טומאת מגע מדרס. ריטב"א. ט"ו. טמא מגע מדרס מחמת האזן. רשב"א. ט"ז. [ו]כשנתחברה לסנדל נעשה גם הסנדל טמא מגע באוזן מפני חבורה, וליכא למימר בהא שבע לי' טומאה, כי טומאת מגע זה לא מדין עצמו באה לו אלא מפני האוזן שנטפלה לו. ריטב"א. ואגב אזן דחיילי עליה שתים בב"א, חייל נמי אסנדל. רשב"א. י"ז. משמע דשיעורן בג' רמונים, וקשה וכו' [דהכא] לא קאמר 'עיקב כמוציא רמון וסתמו, וחזר ונעקב כמוציא רמון עד שהשלימו לג' רמונים מהו'. תוס' עירובין ד: ד"ה שיעורן. י"ח. ולעולם רמון אחד לבד קאמר. תוס' עירובין ד: ד"ה שיעורן.

רב נסים גאון

פרק חמישה עשר
אלו קשרים

אלו קשרים. אם ראשונים מלאכים אנן בני אינש [ואם ראשונים כבני אנשים אנו כחמורים ולא] כחמורו של ר' חנינא בן דוסא. משנתח עיקר דילה באבות דר' נתן (פרק ח) דהוו המעשה, מעשה בחמורו של ר' חנינא בן דוסא שנגבה ליסטים והכשוה בחצר והניחו לה שעורים חבן ומים ולא היתה אוכלת ולא היתה שותה. אמרו מה אנו מניחין זו עד שתמות ותבאש החבר עלינו, פתחו לה דלת והוציאוה לחוץ. הלכה עד שהגיעה אצל פתחו של ר' חנינא בן דוסא, שמע בנו קולה והכיר'ה, אמר דומה קולה לקול בהמתנו. אמר לו בני עמוד לפניה ופתח לה דלת הנח לה שעורים חבן ומים. עמד הנער לפניה שעורים חבן ומים והיתה אוכלת ושותה, לפיכך אמרו כשם שהצדיקים

ב) [לעיל מז. הש"ג], ג) כלים פכ"ו מ"ד עיתוס' כד. ג) רש"ל מ"ז, ד) יש נוסחין אחר זה ומיעטיה אימא ר"י קמ"מ לה אלימא דר"י ולית לה ס"ל:, ה) בכתוס' מנ. עיתוס' ב. כד. סוטה ו. כלים פי"ז מ"ח, ו) [ע"ז י: עיתוס' כד.], ז) שקלים פ"ב מ"ח ע"ש, ח) בכ"מ ר' יוסי דמן דיוקרת, ט) [גיר' הערוך שלנה פי' כגון דלי הכיור שמקלחין המים אע"ג דיכול לאתוקי המקלן מן הסליה מותר להתירון], י) [במסכת תענית נא מגלה ממתמרו של ר"ח בן דוסא כלים רק מתמרו של רבי יוסי דמן יוקרת מכר שם בתענית כד. ואוכל רש"י דהכן] שמתה להניח ולר"ח לאסור דקא מכוון אהא לא' באהות דר' נתן פפ"ח עובדא דמתמרו של רבי חנינא בן דוסא בכ"מ [ע"ש מנותן], ל) [ע"ש תוס' עירובין ד: כלים

הגהות הב"ח

(א) גמ' ניפלוג וניתני בדידה: (ב) שם בגמ' מזקיק כל"ל ומיתם רבי נמתק: (ג) שם שניה נמי הא מתקנה: (ד) רש"י ד"ה אבל טמא וכו' וחזי למילתיה קמייתא דהא כל"ל ותיבור זה נ"ל קודם דבור המתחיל אבל נלא: (ה) תוס' ד"ה מגע וכו' טומאה יפנה. נ"ב בפ"ק דף עח: (ו) בא"ד אבל טמא מגע מדרס והוי ראשון לטומא' דעדיין כלי הוא דחזי למילתא קמייתי דהא מיתקנה: (ז) ד"ה אבל טמא וכו' דבא לו מדרס ומגע זב ימה:

גליון הש"ם

גמ' שלא לשבור דבריו של ר"י. כזה לעיל מו ע"א: שם שנית לנו סנדל. יש לעיין אמאי לא מייתי מתמני' הקודמ' פי"ח מ"ו דכלים ע"ש:

רבינו חננאל

ואקשינן ומאי דכי אמר ר' יוחנן וכן דלתיצה למיספל סנדל שנפסקה אזנו החיצונה, דילמא אליבא דרבנן קאמר דלא מיספל עד דמפסקה ב' אזניו. ושנינן הא לא איצטריך ר' יוחנן לאשמעינן, דהא תנינא החולץ משמאל ביומין חליצתה כשרה הכא נמי כי משתני חיצונה למיהוי פנימית כשר, דהא לרבנן במקומה נמי כלי הוא ולא הוה צריך ר' יוחנן למימרה, ולא איצטריך אלא אליבא דרבי יהודה. ומדקא מתרץ ר' יוחנן אליבא דר' יהודה, ש"מ הלכה כר' יהודה לענייני שבת דאע"ג דיכול להפוכה לחיצונה ולשוייה פנימית לא הויא מנא. **והני** ב' אזנים דאמור ת"ק דמיספל לאו הני אזנים שמשני ציר' סנדל, אלא ב' אזנים מצד אחד, וסנדל זה יש לו ד' אזנים, ב' מצד זה וב' מצד זה. רבנן סברי [כיון] דלא מיספל הני תרתי דמצד אחד, לא נפיק מתורת כלי. ור' יהודה סבר (מ)כד מפסקה חיצונה בטל מהיות כלי דסמכיה על אזן החיצונה והיא שארחתה את כף הרגל אבל פנימית לאו סמכא עלה. **והאי** דקתני שאם נפסק כל הכף כולו עדיין טמא הוא ואם נפסק רוב הכף שלו טהור, דייקינן מדקתני בנפסק רוב הכף שלו ולא קתני שלו בכל [הכף] כולו אלא קתני כל הכף כולו סתמא. והאי כף סתמא שאם נפסק עדיין טמא הוא בכף של תרסיות קתני והוא שבמקום העקב דמאזן לאוזן הוא סביב העקב, והאי דקתני הכף שלו שאם נפסק רובו טהור. הכף של סנדל שהוא מן הסנדל גופו אם ניטל רובו טהור. **ואקשינן ומי סבר לה ר' יוחנן כר' יהודה והאמר** ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, **ותנן סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא מדרס.** מאי לאו לא שנא פנימית ול"ש חיצונה כיון דמשתריא הדא מיניהו טמא. ודחינן לא, נפסקה פנימית שנינן אבל נפסקה חיצונה טהור. **ואמרינן** אי אישתביקא בכללה אפשר לשנויי כדקאמרת, אלא מדקתני סיפא נפסק שניה ותיקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס דהא פריש בה דמפרש סוף מאי דאית בה, **ואי** דוקא פנימית קתני אדמפרש אם נפסקה אח"כ שניה ותיקנה ניפלוג בקמייתא וניתני בד"א שנפסקה פנימית אבל נפסקה חיצונה טהור. **ופרקינן** אמר רב יצחק בר' יוסף ההא משנתינו בסנדל שיש לו ד' אזנים ודי' תרסיותים, ובהאי סנדל תנינן נפסקה אחת מאזניו סתם משמע אפילו חיצונית. והוא כגון סנדל שיש לו ב' אזנים פנימיות ז מצד זו וב' חיצונות ז מצד זו שאם תפסק אחת מן החיצונות הא קיימא אבתרתא בדוכתא דהוא נמי חיצונה, ובהדא פנימית וכגנדה חדא חיצונה סגיא ומשום הכי טומאתו של סנדל בדוכתא קיימא. אבל היכא דליכא חיצונה אלא חדא דנפסקה, בטל ההוא סנדל מתורת כלי, דפנימית לחיזוק בעלמא עבידא. ודרך הסנדל אזן אחת חיצונה ואזן אחת פנימית, ויש שעושה שתים שתים, אם תפסק האחת תשאר האחרת במקומה, ועל זה שנינו נפסקה טמא. כי אתא רבין אמר משמיה דרב הלכה כר' יהודה, ור' יוחנן אמר אין הלכה כר' יהודה. ואסיקנא אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן אליבא דר' יהודה ש"מ הלכתא כר' יהודה, ויש מי שאומר כי בפירוש א"ר יוחנן אין הלכה כר' יהודה. ואע"ג דמספקא לן הי מיניהו דוקא, כיון דאשכחנן רב יוסף דעבדא כר' יהודה, ורב יצחק בר יוסף נמי מתרץ ואמר תהא משנתינו בסנדל שיש לו ד' אזנים ודי' תרסיותים כדי שלא לשבור דבריו של ר' יוחנן, עבדינן כר' יהודה. **תנן כל כלי בעלי בתים שיעורן כרימונים.** בעי חזקיה ניקב כמוציא זית וסתמו וחזר וניקב נקב אחר דהוו נקבים זה בצד זה, וכל אחד מותמו קודם שניקב הנקב האחר והוו להו כולהו כמוציא רימון, מי אמרינן כיון דאית בהו בכולהו שיעור רימון טהר אותו כלי מטומאתו, או דלמא כיון דבעידנא דכד ניקב האי ניקבא, הנקב הראשון סתום היה, וכיון שנסתם כאילו לא ניקב הוא. וכיוצא בה בעי בעושין פסין פרץ אמה וגדרה עד שהגיע [לייתר מי'] מהו. וא"ל ר' יוחנן לא שנית לנו סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא מדרס, נפסקה שניה ותיקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס. פי' כשתפסק אחת מאזניו הוא טמא מדרס עדיין טומאתו עליו דבפסיקת אזן אחת לא יצאה מתורת כלי, ועמד ותיקנה. כשתפסק השניה אע"פ שהראשונה מתוקנת היתה

ר' יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה טמא מדרס. מאי לאו לא שנא פנימית ול"ש חיצונה כיון דמשתריא הדא מיניהו טמא. ודחינן לא, נפסקה פנימית שנינן אבל נפסקה חיצונה טהור. **ואמרינן** אי אישתביקא בכללה אפשר לשנויי כדקאמרת, אלא מדקתני סיפא נפסק שניה ותיקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס דהא פריש בה דמפרש סוף מאי דאית בה, **ואי** דוקא פנימית קתני אדמפרש אם נפסקה אח"כ שניה ותיקנה ניפלוג בקמייתא וניתני בד"א שנפסקה פנימית אבל נפסקה חיצונה טהור. **ופרקינן** אמר רב יצחק בר' יוסף ההא משנתינו בסנדל שיש לו ד' אזנים ודי' תרסיותים, ובהאי סנדל תנינן

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

חדא מינייהו. אחד מן הראשים. [ולג"א] חד מינייהו מבטל ליה כשיוליא הכהמה לא יתיר אלא תחתון ויוליאתה בדוחק: **מתני' קושרין דלגיגי.** בתמיה ואמאי מיפלגו הא דמי לאהך דלעיל: **מתני' קושרין דלי בספקיא.** ע"פ הכור דספקיא לא מבטל [ליה] התם: **אבל לא בחבל** למבטל ליה התם והוי קשר של קיימא שהרי קשור ותלוי שם תמיד: **ורבי יהודה מתיר.** בגמרא מפרש: **גמ' בחבל דגרדי.** פליגי דלריך לה ולא מבטל לה: **אבל דלי שנפסק.** בתמלעיתו: **לא יהא קושר.** דקשר של קיימא הוא לעולם: **צורך עליו.** מאהר שני ראשי הפיסוק זה על זה וכוכך עליהם פוגדא אחור אחוז או פסקיא פייסול"ת: **ובלבד שלא יענבנו.** לאהבל. דר"י סבר גזרינן עניבה אטו קשירה וכבנן לא גזרו: **מיחלף.** אינו ניכר בין זה לזה ואי שרינן בדגרדי אתי למישרי בדעלמא: **וקושרו בפרה.** לאהא אחד והשני באהום ולא מיישינן שמא כשיתיר הפרה לא יתיר אלא הקשר שבראשה ויבטל האבל באהום שיהא מוכן לך או יתיר שבאהום ויבטל אותו שבפרה ונמצא האחד של קיימא: **לי קיוף.** כלי אורגים. ואיילי לאיילי בחבל דגרדי נקט לה הכא: **מוסר לטלטלן.** לשני הקיים לתמיים אחר ואשמעינן דאין גרדי מקפיד עליהם [9] ולא הוי מלאכתן לאיסור: **כובד העליון והתחתון.** אגשובל"ש: **מהו.** מי אמרינן איילי דיקיני לא חזו שתמייהו לתמיים אחרינא [9] והוה ליה דבר שמלאכתו לאיסור: **ורפיא בידיה.** רפויה היתה התשובה בפיו אם לאסור אם להתיר: **העמודים.** טריור"ש בלע"ז אותם המנוקבות שהורגין בהן הנשים: **דקא עביד גומא.** כשהולכן מן האהר שהן תחובות בגומא מזיז העפר ועביד גומא מקום העמוד: **מקלא עליו מגולין.** משום ניטלין בשבת נקט לה דאי לא הוי מגולין אין לו במה לאוחזה: **אינו חושש.** לפי שאינה מושרשת: **ולא משום מעצר.** לריות בטילה בגטיעה זו וכשהולה יעלרך לחזור ולעשר: **לפי שאין ניטלין.** אף בחול אפשי כובדן הלכך כל מלאכתן לכך: **מתני' מקפלין אם הגליים.** בגדים כשפושטן מקפלין מפני שמתרכיכן מכיבוסם ומתקמטים כשאינן מקופלים: **אפי' ד' וה' פעמים.** כדי לחזור ולגוהצן בו ביום: **מיום"כ לשבת.** כגון אם חל יום"כ להיות בע"ש: **קריבין ביום"כ.** שחל להיות במוצאי שבת: **גמ' בשני בני אדם.** כשמקפלין אותן מפשטין קמטיהן וגרמין כמתקנין: **ישנים.** קיפולן מתקנן יותר מן האדשים שהאדשים קשין מאליהן ואין ממהרין לקמוטו: **לבוענן.** קיפולן מתקנן: **יש לו.** אחרים להחליף היום לא: **כלי**

כלל אמר ר"י. תימה היכא קאי אי אמינתיה קמייתא התם אמיר לגמרי והכא קתני אין מיחיין עליו משמע הא איסורא אינה כדאיתא הש"ס לעניל וי"ל דה"ק כל קשר שאינו של קיימא אין מחיין עליו הא של קיימא מחיין עליו ואפי' עניבה לאפוקי מדרבנן דאמרו עניבה לאו היינו קשירה מ"ל אמאי דקתני בריש אין מחיין עליהם קאי רבי יהודה: **התם** חבל דעלמא הכא חבל דגרדי. וקמ"ל רב דלא גזרינן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא וכו' יהודה מ"ל אפי' רבנן מודו דאפי' בחבל דעלמא לא אסיא שיהיה קשר של קיימא כשקושרו בפרה ובאהום

ולהכי לא גזור בחבל דגרדי: **מקפלים** כלים בו'. מכאן למדנו דאסור לקפל טליתות של ב"ה לפי שהם צורך מאר: **אבל** יש לו להחליף לא. ולנו שם לנו להחליף אסור ומסתפק ר"י אי קרי יש לו להחליף כשאין לו יפה כזה:

שלא

חדא מינייהו בטולי מבטיל קמ"ל אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב [6] **א"ל אביי הלכה מכלל דפליגי אמר ליה מאי נפקא לך מינה אמר ליה** [7] **גמרא גמור זמורתא תהא: מתני'** [8] **קושרין דלי בספקיא אבל לא בחבל רבי יהודה מתיר כלל אמר רבי יהודה** [9] **כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו: גמ'** חבל דמאי אי לימא חבל דעלמא רבי יהודה מתיר קשר של קיימא הוא אלא (6) חבל דגרדי למימרא דרבנן סברי גזרינן חבל דגרדי אטו חבל דעלמא ורבי יהודה סבר לא גזרינן ורמינהו [7] חבל דלי שנפסק לא יהא קושרו אלא עונבו [8] ורבי יהודה אומר כורך עליו פונדא או פסקיא ובלבד שלא יענבנו קשיא דר' יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן דרבנן אדרבנן לא קשיא חבל בחבל מיחלף [9] עניבה בקשירה לא מיחלפא דר' יהודה אדרבי יהודה לא קשיא התם לא משום דמיחלפא עניבה בקשירה אלא עניבה גופה קשירה היא א"ר אבא [10] אמר רב חייא בר אשי אמר רב [11] מביא אדם חבל מתוך ביתו וקושרו בפרה ובאיבום איתיביה רבי אחא אריכא דהוא רבי אחא בר פפא לרבי אבא חבל שבאיבום קושרו בפרה ושבפרה קושרו באיבום ובלבד שלא יביא חבל מתוך ביתו ויקשור בפרה ובאיבום [12] התם חבל דעלמא הכא חבל דגרדי אמר רב יהודה אמר שמואל [13] כלי קיואי מותר לטלטלן בשבת בעו מיניה מרב יהודה כובד העליון וכובד התחתון מהו [14] אין ולאו ורפיא בידיה איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל כלי קיואי מותר לטלטלן בשבת אפילו כובד העליון וכובד התחתון [1] אבל לא את העמודים א"ל רבא לרב נחמן מאי שנא עמודים דלא אילימא דקעביד גומות גומות ממילא קא הויין דתנן [2] הטומן לפת וצנונות תחת הגפן אם מקצת עליו מגולין אינו חושש לא משום כלאים ולא משום שביעית ולא משום מעשר וניטלין בשבת בשדה לא אתי לאשוויי גומות הכא בבית אתי לאשוויי גומות בעא מיניה ר' יוחנן מרבי יהודה בר ליואי כלי קיואי כגון כובד העליון וכובד התחתון מהו לטלטלן בשבת אמר ליה [3] אין ממטלטלין מה טעם לפי שאין ניטלין: **מתני'** מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים [4] ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת רבי ישמעאל אומר מקפלין את הכלים ומציעין את המטות מיום הכיפורים לשבת [5] וחלבי שבת קריבין ביום הכיפורים אבל לא של יוה"כ בשבת ר"ע אומר לא של שבת קריבין ביום הכיפורים ולא של יום הכיפורים קריבין בשבת: **גמ'** אמרי דבי רבי ינאי [6] לא שנו אלא באדם אחד אבל בשני בני אדם לא ובאדם אחד נמי לא אמרן אלא בחדשים אבל בישנים לא וחדשים נמי לא אמרן אלא בלבנים אבל בצבועים לא ולא אמרן אלא שאין לו להחליף אבל יש לו להחליף לא [7] תנא של בית רבן גמליאל לא היו מקפלים כלי לבן שלהן מפני שהיה להן להחליף אמר רב הונא [8] אם יש לו להחליף יחליף ואם אין לו להחליף ישלשל בבגדיו מתקיף לה רב ספרא והא מיתחזי כרמות רוחא כיון דכל יומא לא קעביד והאידנא הוא דקא עביד לא מיתחזי כרמות רוחא [9] וכבדתו מעשות דרכיך וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול וכי הא [10] דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי מעשות דרכיך שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול [11] ממצוא חפצך [12] חפציך אסורין [13] לחפצי שמים מותרין ודבר דבר שלא

יש לו בגדים אחרים להחליף. מי שיש לו בגדים לבד מאותן שלבש בחול יחליפם בשבת: **ישלשל בבגדיו.** כלפי מטה שיולאו אלכוכים. והוא מדת עשירים היושבים בביתם ואינם לריכים לסלק בגדיהם מן האהר בשביל מלאכה וכבוד שבת הוא: **מכבדתו.** שמכבדין בעליהן: **שלא יהא הילוכך כו'.** לקמן מפרש להו: **ממצוא חפצך.** כי ההוא דאמרינן בעירובין (דף נא:) לא יטייל אדם לסוף שדהו בשבת לידע מה היא לריכה [1] [אחר השבת]: **חפצי שמים מותרים.** כגון פוסקים לדקה ומשדכין על התינוקות לימרם שלא

יא א מיי' ומסג שם טוש"ע שם סעיף ד:
יב ב מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף ח:
יג ג מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ה:
יד ד ה מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ז:
טו ו ז מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה ח:
טו ח מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ז:
יז ט מיי' פכ"ג מהל' שבת (הלכה כב) סמג לאוין סה טוש"ע ח"ח סי' שב סעיף ג:
יח י מיי' פ"ל שם הל' ג ופ"ה מהל' דעות הל' ט סמג עשין ל טוש"ע ח"מ סי' רסב סעיף ב:
יט כ מיי' פכ"ד שם הלכה ח סמג שם ולאוין סה טוש"ע ח"מ סי' שז סעיף ח:
כ ל מיי' שם הל"ה ופ"ט שם סעיף ו:

לעזין רש"י

פיישול"א. רצונה.
אינשובל"ש. כְּבָדִים (של מתקן אריגה).
טריור"ש [טרלייר"ש]. מתקני אריגה.

רב נסים גאון

יש לו להחליף יחליף אין לו להחליף ישלשל בבגדיו. בבראשית דר' הושעיא (פרשה יא) משכחת לה, ומפרש בתוספתא' ויברך אלהים את יום השביעי, ברכו בעטיפה. ר' הונא אמר צריך להחליף. אבין בן חסדאי אמר צריך לשלשל. ר' ירמיה ור' זעירא אמרו צריך לשלשל.

רבינו חננאל

בשעה שנפסקה השנייה בפסיקה שנייה טהר מן המדרס שהיה טמא ופרחה אותה הטומאה, אבל דומה כאלו נגע באותו ראשון שהיה טמא מדרס ונמצא זה השני טמא מגע מדרס. ואליבא דרבנן איזו אזן שנפסקה תחילה בין הפנימית בין החיצונה ונפסקה שנייה אחריה כך דינה. אבל אליבא דר' יהודה אם נפסקה החיצונה מאלתר טהר, אבל אם נפסקה פנימית תחילה הרי היא בטומאתו, וכשתיפסק החיצונה טהור מן המדרס, ולא יכלת לאוקומה הא מתניתין אליבא דר' יהודה ולפום הדין פירושה דחזקיה ור' יוחנן בסנדל שיש לו ב' אזנים, דקאמר מ"ש ראשונה אי מיפסקא אינו טהור דהא קימא שנייה, אי אמרתחיצונה נפסקה תחילה הרי טהור מאלתר, ואי אמרת פנימית נפסקה תחילה (הכי) [והיכי] מקשי ליה שנייה נמי אי מיפסקא לא ליטהר דהא קיימא ראשונה, ומ"ש פנימית בדקיימא לר' יהודה. אלא הכין אליבא דר' יוחנן איכא לאוקומה להאי בעיא כי ראשונה לר' יוחנן בסנדל שיש לו ד' אזנים וכו', מימרא באזניו החיצונות בלבד, דאי מפסקא חדא סמיך על חבירתה, והכי קאמר מאי שנא ראשונה דהא קיימא שנייה. ומקשינן שנייה נמי הא מתקנה ראשונה, [ודוקא] אי פסקי תרוייהו

אע"ג דאית ליה ב' אוני שרי ליה להחיתן לתרוייהו, ולא אמרינן דחד מיניהו בטילה. **וכן** קדירה של חבשיל מותר להתירה ואע"ג דאית ליה שלבא. פ' כגון דדי הכיור שמקלחין מים, אע"ג דיכול לאורוקי המרק מן השלבא, מותר להתירה. **קושרין דלי בספיקא.** שהוא אבנט מפני שאינו קשר [של] קיימא. אבל לא בחבל, אורקמא בחבל הגרדי ומשום גזירה. ור' יהודה מתיר, סבר חבל דגרדי אי קטיר ליה בדלי קשר של עראי הוא, ולאורתא שרי ליה מן הדלי משום דבעי ליה למלאכתו, לפיכך כיון שאינו קשר של קיימא שרי, ולא גזרי חבל דגרדי אטו חבל דעלמא. ורמינן עלה איני דגזיר רבנן, הא דתנן חבל דלי שנפסק לא היה קושרו אלא עונבו, ר' יהודה אומר כורך עליו פונדא וכו', ולא קא גזרו רבנן עניבה אטו קשירה. **ושינן** קשירת חבל דגרדי בחבל דעלמא מיחלף לפיכך גזרינן, אבל עניבה בקשירה הכירא רבה היא לפיכך לא גזרינן. לר' יהודה נמי דאסר בעניבה, לאו משום דגזר עניבה אטו קשירה, אלא משום דסבר עניבה קשירה מעילא היא. והאי דאמרינן בלולב הגזול כו' ובפרק המוצא תפילין דר' יהודה סבר עניבה קשירה מעילא היא, הכא עיקרה. דדרבא נמי קימא בחבל דגרדי דמחת ביה דלא קטר ליה קשר של קיימא. **כלי קיואי** הן כלי אומנות האורג כגון האכסן והכבד שהריעיה תלויה בו מלמעלה, והכבד שפשוטה עליו מלמטה מותר לטלטלן בשבת. אבל העמודים התקועין בארץ אע"פ שכשעוקרן אינו מתכוין לעשות גומא, והגומא ממילא קא מיגליא, אעפ"כ אסור לישלו בשבת גזירה דילמא אתי לאשוויי גומות. ואע"ג כי הלפת וצנון הטמונים תחת הגפן, אם היו מקצת עליו מגולין ניטלין בשבת, ולא גזרינן דילמא אתי לאשוויי גומות. התם שדה ולא אריכתא ליה בגומות, לפיכך לא גזרינן. אבל בית דקפיד בגומא, גזרינן דילמא אתי לאשוויי גומות. **אדם** אחד מקפל הכלים מלילי שבת לשבת ובשבת מצפרא לפניא (ולשבת אחרת) [אבל לא לשבת אחרת], אבל שנים אין מקפלין כלי אחד דהוה ליה כמעשה אומן, ואחד נמי אינו מקפל אלא כלים חדשים אבל ישנים לא דקיפולן מחזירן כחדשים ונמצאת כי היא מלאכה. ובצבועים נמי פאסה צבועיהו בדלא מקפלין משום הכי כמלאכה הוא חשוב. וכי אמרינן שמקפל אדם מתחלת יום שבת לסופו בשאין לו בגדים אחרים להחליף, אבל יש לו להחליף אינו מקפל.

מלגו דלגיגי. בתמיה ואמאי מיפלגו הא דמי לאהך דלעיל: **מתני' קושרין דלי בספקיא.** ע"פ הכור דספקיא לא מבטל [ליה] התם: **אבל לא בחבל.** למבטל ליה התם והוי קשר של קיימא שהרי קשור ותלוי שם תמיד: **ורבי יהודה מתיר.** בגמרא מפרש: **גמ' בחבל דגרדי.** פליגי דלריך לה ולא מבטל לה: **אבל דלי שנפסק.** בתמלעיתו: **לא יהא קושר.** דקשר של קיימא הוא לעולם: **צורך עליו.** מאהר שני ראשי הפיסוק זה על זה וכוכך עליהם פוגדא אחור אחוז או פסקיא פייסול"ת: **ובלבד שלא יענבנו.** לאהבל. דר"י סבר גזרינן עניבה אטו קשירה וכבנן לא גזרו: **מיחלף.** אינו ניכר בין זה לזה ואי שרינן בדגרדי אתי למישרי בדעלמא: **וקושרו בפרה.** לאהא אחד והשני באהום ולא מיישינן שמא כשיתיר הפרה לא יתיר אלא הקשר שבראשה ויבטל האבל באהום שיהא מוכן לך או יתיר שבאהום ויבטל אותו שבפרה ונמצא האחד של קיימא: **לי קיוף.** כלי אורגים. ואיילי לאיילי בחבל דגרדי נקט לה הכא: **מוסר לטלטלן.** לשני הקיים לתמיים אחר ואשמעינן דאין גרדי מקפיד עליהם [9] ולא הוי מלאכתן לאיסור: **כובד העליון והתחתון.** אגשובל"ש: **מהו.** מי אמרינן איילי דיקיני לא חזו שתמייהו לתמיים אחרינא [9] והוה ליה דבר שמלאכתו לאיסור: **ורפיא בידיה.** רפויה היתה התשובה בפיו אם לאסור אם להתיר: **העמודים.** טריור"ש בלע"ז אותם המנוקבות שהורגין בהן הנשים: **דקא עביד גומא.** כשהולכן מן האהר שהן תחובות בגומא מזיז העפר ועביד גומא מקום העמוד: **מקלא עליו מגולין.** משום ניטלין בשבת נקט לה דאי לא הוי מגולין אין לו במה לאוחזה: **אינו חושש.** לפי שאינה מושרשת: **ולא משום מעצר.** לריות בטילה בגטיעה זו וכשהולה יעלרך לחזור ולעשר: **לפי שאין ניטלין.** אף בחול אפשי כובדן הלכך כל מלאכתן לכך: **מתני' מקפלין אם הגליים.** בגדים כשפושטן מקפלין מפני שמתרכיכן מכיבוסם ומתקמטים כשאינן מקופלים: **אפי' ד' וה' פעמים.** כדי לחזור ולגוהצן בו ביום: **מיום"כ לשבת.** כגון אם חל יום"כ להיות בע"ש: **קריבין ביום"כ.** שחל להיות במוצאי שבת: **גמ' בשני בני אדם.** כשמקפלין אותן מפשטין קמטיהן וגרמין כמתקנין: **ישנים.** קיפולן מתקנן יותר מן האדשים שהאדשים קשין מאליהן ואין ממהרין לקמוטו: **לבוענן.** קיפולן מתקנן: **יש לו.** אחרים להחליף היום לא: **כלי**

אינשובל"ש. אם שבה שביעית היא (ערובין שם). **ולא משום מעצר.** דגימא בטולה לה אגב קרקע והכי הוא לגקטה מתחילה ויהא צריך לעצר על הטיפה אמא ריפוף (לעיל נא.). מ': לשמא נפרש ומתוקף, ואם היה מוקש למעצר צריך לעצר אם תוקפתא, ליכא לאיתסא לכהי, ולא נפרש (ערובין שם). **והלכי שבת.** אל תמיד אל אין הערכים (סוכה נד:).

תורה אור השלם

1 אם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֶפְצְךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְיָ מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר: ישעיהו נח יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא בחבל דגרדי:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מותר לטלטלו ולא הוה מלאכתן לאיסור. ע"ל קכג ע"ב תד"ה רחמ: **שם** ד"ה מהו וכו' והו"ל דבר שמלאכתו לאיסור. ע"ל קכג ע"ב תד"ה בפיו:

מוסף רש"י

מאי נפקא לך מינה. אי אמרינן הלכה, כל שכן דאי אי אלינו הלכה היא (גיטין כד.). כין תלוקין כין לא תלוקין הלכה כמותו (ע"ז רב:). **גמרא** גמור זמורתא **תהא.** מאל שנוים הוא כמו (ב"מ מ:) זמן וזמין תגבי איקרי, כך בגמרא גמור אומר נאמרי שנוי לגמרי הן הן אמת הן שיפוש והיא לך לומר ולשיר (ביצה כד.). **כמתיק.** אבי אלמידי של רב יוסף וקא"ל אתה אלמדני לומר הלכה כמותו ואתה לומר בעלמא דאי אין מולקין הלכה למה לי (ע"ז שם). **אבל לא בחבל.** שמא יימתו אם עולמים (שם). **חבל דעלמא.** שאשמיטו לכך ואיכא למיתם שמא יימתו אם (שם). **חבל דגרדי.** שאינו אלא לגילוי מים תמיד (שם). **לא היא קושרו.** דהוי קשר של קיימא, **אלא עונבו.** ולא גזרינן עניבה אטו קשירה (שם). **כורך עליו.** כריכה בעלמא (שם). **שלא יענבנו.** גזירה משום קשירה הוא לא ועמוק בכך (שם). **עניבה גופא קשירה היא.** ומיינן עליה משום אב מלאכה (ערובין צז. קב:). **כלי קיואי.** קנה של אורגים (לקמן קמ:). **אין ולאו ורפיא בידיה.** לא היה מחוק כדבריו לא לאסור ולא לשתר, פעמים שאמר הן ופעמים שאמר לא, ורפיא בידיה, ולא היתה מוחזקת סולאה זו בידו (קדושין שה.). **לו:** תחלה אמר אין וחזר ואמר לא, רפוי היה בדבר בידו, שלא היה יודע טעמו של דבר יפה (ב"מ יד:). **הטומן לפת.** להשמר בקרקע, שכן דרכו (לעיל נ:) **לו:** להלעיל (ערובין עז.). **אם היו מקצת עליו מגולין.** משום ניטלין בשבת נקט לה ולא משום מידי אחרינא, דאי אין מקצת עליו מגולין אין לו כתה לאוחזה אא"כ מזח הטפר כידיה (לעיל נ:). **לא משום כלאים.** כלאי הכרם (ערובין שם) **דאין זו שמילה** (לעיל נא.). **ולא משום שביעית.** אם שבה שביעית היא (ערובין שם). **ולא משום מעצר.** אם הוא מקצת עליו מגולין. משום ניטלין בשבת נקט לה ולא משום מידי אחרינא, דאי אין מקצת עליו מגולין אין לו כתה לאוחזה אא"כ מזח הטפר כידיה (לעיל נ:). **לא משום כלאים.** כלאי הכרם (ערובין שם) **דאין זו שמילה** (לעיל נא.). **ולא משום שביעית.** אם שבה שביעית היא (ערובין שם). **ולא משום מעצר.** דגימא בטולה לה אגב קרקע והכי הוא לגקטה מתחילה ויהא צריך לעצר על הטיפה אמא ריפוף (לעיל נא.). מ': לשמא נפרש ומתוקף, ואם היה מוקש למעצר צריך לעצר אם תוקפתא, ליכא לאיתסא לכהי, ולא נפרש (ערובין שם). **והלכי שבת.** אל תמיד אל אין הערכים (סוכה נד:).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות